

De același autor:

- *Doctorul cuantic*
- *Universul conștient de sine: Conștiința creează lumea materială*

RECONNECT

Fizica sufletului

O abordare cuantică a vieții, morții,
reîncarnării și nemuririi

Dr. Amit Goswami

Traducere din engleză
de Ianina Marinescu

LIVINGSTONE

Cuprins

<i>Prefață la ediția a doua</i>	9
1. De la moarte la nemurire	15
2. <i>Cartea tibetană a morților</i> are dreptate – și e treaba noastră să o dovedim!	39
3. Nonlocalizare și reîncarnare: o conversație nobilă cu soția mea	73
4. Deschiderea nonlocalizării: <i>Cartea tibetană a morților</i> în termeni moderni	85
5. Povestea cu reîncarnarea e mai mult decât nonlocalizare cuantică?	99
6. Avem un singur corp sau mai multe?	129
7. Monada cuantică	159
8. Povestea completă despre <i>Cartea tibetană a morților</i>	187
9. De la eu la monada cuantică în evoluție: crearea unui nou context pentru viață	205
10. Yoga morții: cum să mori creativ	233
11. Întrebări și răspunsuri	253
12. Fizica nemuririi	275
13. Ufologie, nemurire și evoluție	299

Epilog. Cele nouă vieți ale sufletului	313
Respect pentru oameni și cărți	
Glosar	321
Bibliografie	335
Index	347
Despre autor	359

Prefață la ediția a doua

Au trecut ceva ani de la prima ediție a *Fizicii sufletului* și mă bucur să pot afirma că teoria, datele și concluziile din această carte sunt mai valide ca oricând. Pe scurt, supraviețuirea după moarte și reîncarnarea sunt noțiuni științifice valide.

Citind *Fizica sufletului*, vei descoperi că teoria centrală a supraviețuirii după moarte și a reîncarnării, prezentată în carte, depinde esențial de un concept denumit memorie cuantică. Ea susține că părți ale memoriei noastre (numește-le memorie cuantică), ce țin în special de învățare, sunt nonlocalizate, ceea ce înseamnă că această memorie nu rezidă local în creier, ci în afara timpului și a spațiului. Astfel, această memorie susține transmigrația dincolo de timp și spațiu, fără semnale, fără transfer de energie. Chestiunea energiei este importantă, fiindcă cei care se opun ideii de supraviețuire după moarte fac mare caz din faptul că greutatea unui corp viu nu se modifică după moarte.

De asemenea, este esențial să înțelegem că supraviețuirea nu înseamnă mare lucru dacă nu face parte din noi înșine, definindu-ne în esența noastră. Dacă stai să te gândești, esența ta s-ar putea să nu conștientizeze în istoria ta de viață, ci în ceea ce înveți în acea viață. Dacă acest concept este prea șocant în epoca noastră materialistă, înțelege că asta e ceea ce ne spun tradițiile spirituale de mii de ani; fizica cuantică nu face decât să le valideze perspectiva.

1

De la moarte la nemurire

Ce este moartea? Pare ușor de răspuns. Moartea este sfârșitul vieții; a înceta să mai trăiești. Dar știm oare ce este viața? Știm oare ce înseamnă a înceta să mai trăiești? Nu e chiar atât de ușor să se răspundă la aceste întrebări, nu de către știință, cel puțin.

Cei mai mulți oameni nu sunt foarte interesați de definițiile științifice ale vieții și ale morții. În 1993, după ce a ieșit pe piață cartea în care propuneam o nouă paradigmă științifică pentru natura realității, o știință bazată pe primatul conștiinței, am participat la o emisiune radio cu telefoane în direct. Prima întrebare nu a fost despre natura realității sau despre conștientizare, ci dacă există viață după moarte. La început am fost surprins; apoi mi-am dat seama că pentru mulți oameni aceasta este întrebarea supremă în ceea ce privește realitatea.

Chiar și copiii doresc să știe. Într-o scrisoare către Dumnezeu, un copil scria: „Dragă Dumnezeu, ce se întâmplă când murim? Nu vreau să mor, vreau doar să știu cum este.”

Ce se întâmplă după moarte? În trecut, asta era o întrebare pe care să i-o adresezi unui preot sau unui pastor, sau

guru, sau hoge, sau rabin, sau maestru Zen, sau șaman, nefiind privită deloc ca întrebare științifică. Pe atunci, știința se ocupa cu aspectele mundane ale lumii; religia era sursa răspunsurilor la întrebări cu semnificație mai intimă pentru oameni: cum să trăiești, ce se întâmplă după moarte, cum să-l cunoști pe Dumnezeu și altele asemenea.

Asta nu înseamnă că obțineai de fiecare dată răspuns. Un aspirant Zen s-a dus la un maestru Zen și l-a întrebat:

– Ce se întâmplă după moarte?

Maestrul Zen i-a răspuns:

– Nu știu.

Discipolul a fost surprins.

– Dar ești maestru!, protestă el.

– Dar nu sunt un maestru mort, veni și răspunsul.

Adesea, mulți guru din diverse religii au ezitat, totuși, mai puțin în a oferi răspunsuri. Iar răspunsurile, în cea mai mare parte, erau simple (cele ale religiilor organizate, cel puțin). Dumnezeu este suveranul suprem al lumii împărțite în bine și rău. Dacă aparții binelui, după moarte ajungi în Rai, un loc foarte plăcut al păcii și al bucuriei. Dacă, totuși, iei calea răului, moartea te aruncă în Iad, înghițit de foc, de pucioasă și de suferință. Mesajul religiei a fost „fii bun”. Iar dacă fiind bun nu-ți capeti răsplata aici, pe pământ, o vei primi după moarte. Vai, vai! În această epocă științifică sofisticată, acest gen de răspuns este nesatisfăcător.

Și atunci urmează să primești în această carte răspunsuri sofisticate și satisfăcătoare? Eu așa sper. Răspunsurile se bazează pe o fizică nouă, numită fizică cuantică, iar aplicată la filosofia primatului conștiinței, ne oferă o deschidere vizionară prin care pătrund adieri de răspunsuri noi la întrebări vechi de când lumea. Întrebările și răspunsurile despre ceea ce se întâmplă după moarte sunt cele mai recente descoperiri ale acestei științe noi. Citește mai departe!

Ce anume supraviețuiește?

Cine ești după ce mori? Evident, după moarte nu mai poți fi o entitate fizică sau corporală. Prin urmare, e populară ideea unui suflet necorporal. Ți se spune că sufletul e cel care supraviețuiește morții corpului tău. Iar după moarte, sufletul merge fie în Rai, fie în Iad, în funcție de cum o scoți la capăt în Ziua Judecării de Apoi.

Imaginea pe care o au mulți oameni cu privire la ce se așteaptă să fie Raiul indică faptul că și în Rai ei se așteaptă foarte mult să aibă Eul intact, ca în filmele hollywoodiene. Pentru ei, Eul este sufletul. Totuși, împotriva acestei credințe pot fi ridicate obiecții.

Cum ajungem la identitatea cu Eul? E clar că experiențele prin care trecem, pe măsură ce ne maturizăm, ne modelează Eul. Amintirile acestor experiențe sunt păstrate cel mai probabil în creierul fizic. Mai mult decât atât, doar experiențele (cultura) nu reprezintă întregul Eu; pare logic ca și zestrea noastră genetică (natura) să aibă și ea rolul ei. Dar și genetica, și amintirile din creier sunt fizice. Odată cu moartea corpului și cu degradarea, în consecință, a acestor amintiri fizice, mai poate Eul să existe?

Un alt argument împotriva sufletului ca Eu a fost adus de psihologul Charles Tart (1990). Acesta subliniază că creierul și corpul sunt influențe stabilizatoare pentru identitatea noastră. În vise, de exemplu, ne pierdem conștiința corpului fizic și uite ce se întâmplă! Identitatea noastră poate să treacă de la un corp la altul de mai multe ori în același vis; nu există prea multă stabilitate în acel ceva cu care ne identificăm. Același lucru se întâmplă cu pierderea simțurilor și cu substanțele psihedelice. Identitatea normală și stabilă pe care o avem în stare de veghe dispare în aceste stări de conștiință alterată. Tart consideră că asta poate să indice cum este starea alterată de conștiință pe care o atingem

după moarte, dacă nu cumva există alte tipuri de procese de stabilizare despre care nu știm.

Astfel, natura sufletului, natura a ceea ce supraviețuiește după moarte, este o chestiune dificilă și controversată. Ea devine și mai controversată, și mai derutantă când ne uităm la imaginea acestui drum continuu al vieții și al morții din numeroasele culturi. Nu doar că e ceva ce supraviețuiește morții, dar acel ceva se întoarce într-un alt corp, într-o altă naștere, iar procesul continuă la nesfârșit.

Reîncarnarea

Imaginea sufletului care supraviețuiește fie în Rai, fie în Iad după moarte este, mai mult sau mai puțin, o imagine comună a culturilor iudeo-creștine. În alte culturi lucrurile stau oarecum diferit. Uneori – de exemplu în islam – diferențele sunt minore. Însă alteori diferențele asupra perspectivei realității după moarte sunt de-a dreptul radicale. Hindușii din India, budiștii din Tibet și de peste tot (deși în budism conceptul sufletului este foarte subtil) și mulți oameni cu ascendență chineză și japoneză chiar din afara budismului cred în suflet și în Rai și Iad, însă pentru ei sejurul în Rai sau în Iad este doar începutul călătoriei. În aceste culturi, Raiul și Iadul sunt rezidențe temporare, iar apoi sufletul trebuie să se reîntoarcă pe pământ. Cât urmează să stai în Rai sau în Iad depinde de karma ta, un concept al cauzei și efectului ce dispune de o rampă a binelui și a răului, dar cu o diferență majoră.

Când faci bine sporește karma bună, iar faptele rele sporesc karma rea din rampa ta karmică – ca și în creștinism. Karma rea este, desigur, nedorită; de exemplu, mulți chinezi se tem că, dacă faptele lor pământești sunt foarte rele, în viața următoare se vor naște ca șobolani sau chiar viermi. Însă nici karma bună nu poate face roata să nu se mai

învârtă. Oricât de multă karma bună acumulezi, nu poți rămâne la nesfârșit în perfecțiunea cerească; revii de fiecare dată la imperfecțiunea pământească. Asta introduce ideea subtilă că nici karma bună nu e îndeajuns de bună. Chiar și așa, rămâi legat de roata karmică, ciclul reîncarnărilor recurente. Iar roata karmică este văzută ca mânănd căruța suferinței.

Ce poate fi mai bun decât sporirea de karma bună, decât faptele bune prezente în toate acțiunile și experiențele tale pământești? Ideea de bază hindusă și budistă este că există un mod de viață suprem, perfect, a cărei descoperire oprește roata karmică. Hindușii numesc asta *moksha*, ce înseamnă eliberare în sens propriu; iar budiștii o numesc *nirvana*, tradusă cuvânt cu cuvânt, ca dispariție a flăcării dorinței.

Ne putem folosi de filosofie pentru a explica aceste diferențe între viziunea iudeo-creștină și cele hinduse/budiste legat de ceea ce se întâmplă după moarte. Conform unei abordări filosofice, modelul specific al realității după moarte pe care îl concepe o cultură depinde de cât este de bogată sau de săracă material acea cultură. Scopul religiei este de a-i ademini pe oameni să trăiască în spiritul binelui, și nu al răului. Dacă o cultură este săracă material, oamenii trăiesc cu speranța de a se bucura de o viață mai bună după moarte. Dacă ar ști despre reîncarnare, n-ar mai ezita să facă și câte ceva rău din când în când, asumându-și riscul Iadului temporar. Există mereu viața viitoare în care să fii bun. Așa că ideea Iadului etern este importantă pentru ca ei să nu devieze; ei cunosc deja Iadul și nu și-l doresc pentru eternitate. În societățile bogate, pe de altă parte, poate fi spusă ideea reîncarnării.

În cercurile celor bogați, oamenii trăiesc într-un sistem de clase, în care cei mai mulți fac parte din clasa de mijloc. Dacă faci parte din clasa de mijloc, atunci cel mai rău lucru care ți se poate întâmpla este să ajungi sărac. Și atunci are

efect ideea reîncarnării, căci o karma rea nu duce doar la Iad, ci și la o formă inferioară de viață (o clasă mai de jos, de exemplu) în următoarea reîncarnare. Acesta a fost și cazul sistemului hindus de caste din bogata Indie antică, unde a înflorit ideea reîncarnării. Altfel stau lucrurile acum în India; cei mai mulți oameni de acolo sunt acum săraci, iar ideea reîncarnării nu mai este la fel de populară; pe de altă parte, societățile occidentale actuale din ce în ce mai bogate au devenit tot mai mult sisteme de clase. Și nu e de mirare că ideea reîncarnării prinde acum în aceste societăți.

Lucrurile capătă sens. După primele 100 de vieți afli noțiunile de bază: Dumnezeu, bine și rău, suflet, Rai și Iad. După primele 300 de vieți, știi cum e cu reîncarnarea și cu roata karmică. Poți să pui întrebări la care nici nu te-ai fi gândit pe parcursul primelor 100 de vieți. Dacă există viață după moarte, de ce să nu existe și viață înainte de viață? De ce se întâmplă lucruri rele oamenilor buni? Și, cea mai tare, cum se face că un Dumnezeu drept și binevoitor nu le oferă tuturor viața cea bună din Rai?

În comparație cu acestea, ideea eliberării este una de nivel 500. Ajungi la ea numai după ce te-ai delectat cu suficient de multă „karma-cola”. Ajungi la ea când pui întrebări despre însăși natura realității și despre legătura ta cu ea, atunci când intuiești că tu, lumea și Dumnezeu nu trăiți separat și independent unii de alții. Ajungi la această idee când întreaga lume de ființe sensibile devine familia ta și vrei să fii în slujba acestei familii în alt fel.

Filosoful Michael Grosso a numit recenta trezire a interesului pentru reîncarnare din America „formarea spontană a mitului reîncarnării”, însă e mai mult decât formarea unui mit. Cred că am trecut cu toții, în masă, de primele 100 de vieți și suntem la nivelul celor 300. Iar unii dintre noi cumpănesc deja dacă să treacă sau nu la nivelul următor.

Și când are loc trecerea la nivelul următor? Filosoful Alan Watts (1962) ne-o explică destul de bine. Pentru Watts,

roata karmică seamănă foarte mult cu a merge la carnaval. Inițial, ca suflet, ești mai puțin aventuros. Când te reîncarnezi te menții în spiritul binelui. Doar mai târziu ajungi să-ți dai seama că, luând-o pe căi mai riscante, ocaziile de a învăța sunt mai mari – să te naști sărac (dar virtuos) sau să trăiești o viață plină de hopuri, dar creativă. Însă chiar și atunci ești cuprins de plictiseală ca suferință supremă; mai devreme sau mai târziu, ideea dependenței eterne de roata karmică ni se va părea tuturor îngrozitoare. În *Hannah și surorile ei*, regizorul Woody Allen surprinde perfect acest sentiment:

... Nietzsche cu teoria lui despre eterna reîntoarcere. El spune că viața pe care o trăim, o să o trăim în același fel, iar și iar, ca eternitate. Super! Asta înseamnă că o să fiu din nou obligat să mă uit la Ice Capades². Nu merită.

(citat în Fisher, 1993)

Când simțim așa, putem să ne îndreptăm către ideea de eliberare.

Observă că și ideea creștină a eternității în Rai, și ideea orientală a eliberării se referă, în esență, la un stadiu pe care îl putem numi cu adevărat nemurirea sufletului – gata cu nașterea, gata cu moartea. Primul (Raiul) este doar varianta oarecum simplificată despre cum ajungem acolo – sunt omiși pașii intermediari.

Să nu crezi că ideea de reîncarnare este întru totul orientală și importată doar de curând în Occident. Reîncarnarea a fost o parte acceptată a iudaismului în care s-a născut Iisus. Mai mulți cărturari susțin că înainte de A.D 553 și creștinismul accepta ideea reîncarnării. Se spune că în acel

² Spectacol itinerant de divertisment pe gheață (n.t.)

an, Conciliul Ecumenic a dat un edict împotriva ideii că sufletul se reîncarnează, deși alți cărturari susțin că un astfel de edict nu a fost niciodată dat de acel conciliu. (Pentru o dezbateră întemeiată, vezi Bache, 1991 și McGreggor, 1978.)

Alți numeroși specialiști sunt de părere că divizarea legată de reîncarnare din Occident nu este o scindare între Orient și Occident, ci una între liniile ezoterice și exoterice ale religiilor occidentale. Reîncarnarea este adoptată de către sufiți, ramura ezoterică a islamului. Iudaismul hasidic susține reîncarnarea, la fel și gnosticii și alte tradiții mistice creștine (Bache, 1991; Cranston și Williams, 1984).

Ideea reîncarnării apare frecvent în gândirea occidentală, în afara oricărui context religios. Începând cu Pitagora și Platon, oameni ca David Hume, Ralph Waldo Emerson, Henry Thoreau, Benjamin Franklin, J.W. von Goethe credeau cu toții în reîncarnare. Goethe scria:

*Sufletul omului este ca apa:
Vine din ceruri
Se ridică la ceruri,
Iar apoi se întoarce pe pământ
Într-o eternă succesiune.*

*(din Cântecul nălucilor deasupra apelor,
citat în Viney, 1993)*

Iar Franklin, pe când avea numai 22 de ani, și-a scris deja epitaful:

*Trupul lui B. Franklin
Tipograf,
Asemenea coperților unei cărți vechi
Cu miezul sfâșiat
Și
Fără litere și poleială,*

*Zace aici
Hrană pentru viermi,
Dar cartea nu va fi pierdută
Căci, așa cum credea el,
Va reapărea
Într-o ediție mai nouă și mai elegantă
Revizuită și corectată
De autor.*

(citat în Cranston și Williams, 1984)

Mișcarea teozofică, pentru care reîncarnarea este o doctrină de bază, s-a răspândit rapid în Occident în secolul al XIX-lea, deoarece sămânța pentru a accepta reîncarnarea fusese deja plantată. Mai recent, sondaje ale opiniei publice arată că un număr semnificativ de occidentali, poate chiar 25%, cred în reîncarnare (Gallup, 1982). Filosoful C.J. Ducass susține că „credința în continuitatea vieții apare [la copii] întru totul spontan”. Datele pe care le avem despre reamintirea vieților anterioare arată că acum există multe astfel de cazuri în lumea occidentală (Stevenson, 1974). Dacă reîncarnarea nu este o temă ce ține de o cultură sau alta, dacă este universală, atunci e normal să ne întrebăm dacă această idee are baze științifice.

Sunt supraviețuirea și reîncarnarea idei cu bază științifică?

Mai are vreun sens oricare dintre aceste debateri, sub lupa științifică a epocii noastre? Acum câteva zeci de ani, răspunsul ar fi fost neapărat un nu răsunător, dar nu și acum. Un prim motiv sunt datele adunate. Am arătat mai sus despre reamintirea vieților anterioare. Mare parte din ele, aspecte ce au fost verificate, sunt despre copii care-și amintesc viețile trecute. Și mai multe date au fost obținute